

Sintaktičke pogreške u publicističkom diskursu

Jakovljević, Matea

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:868126>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-07**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET**

Matea Jakovljević

Sintaktičke pogreške u publicističkom diskursu

(DIPLOMSKI RAD)

Rijeka, 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kroatistiku

Matea Jakovljević
Matični broj: 0009079637

Sintaktičke pogreške u publicističkom diskursu

DIPLOMSKI RAD

Diplomski studij: Hrvatski jezik i književnost

Mentorica: dr. sc. Diana Stolac, professor emerita

Sumentorica: izv. prof. dr. sc. Anastazija Vlastelić

Rijeka, 20. srpnja 2023.

IZJAVA

Kojom izjavljujem da sam diplomski rad naslova *Sintaktičke pogreške u publicističkom diskursu* izradila samostalno pod mentorstvom dr. sc. Diane Stolac, prof. emerit. i sumentorstvom izv. prof. dr. sc. Anastazije Vlastelić.

U radu sam primijenila metodologiju znanstvenoistraživačkoga rada i koristila literaturu koja je navedena na kraju diplomskoga rada. Tuđe spoznaje, stavove, zaključke, teorije i zakonitosti koje sam izravno ili parafrazirajući navela u diplomskom radu na uobičajen način citirala sam i povezala s korištenim bibliografskim jedinicama.

Studentica

Matea Jakovljević

Potpis

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Metodologija	2
3. Publicistički funkcionalni stil	5
4. Sintaktička uloga prijedloga.....	7
4.1. Prijedlog <i>kroz</i>	9
4.2. Prijedlog <i>putem</i>	15
4.3. Prijedlog <i>preko</i>	18
4.4. Prijedlozi <i>radi</i> i <i>zbog</i>	21
4.5. Prijedlog <i>s(a)</i>	24
4.6. Prijedlozi <i>unatoč</i> i <i>usprkos</i>	26
4.7. Prijedlog <i>nasuprot</i>	28
5. Enklitike	31
6. Sintaktička uloga veznika	34
6.1. Veznici <i>budući da</i> i <i>jer</i>	36
6.2. Veznik <i>mada</i> (<i>iako</i> , <i>premda</i>)	39
6.3. Veznik <i>pošto</i>	41
6.4. Veznik <i>ukoliko</i>	44
6.5. Veznici <i>zato jer</i> , <i>stoga jer</i> , <i>zbog toga jer</i>	46
7. Sročnost.....	48
8. Zaključak.....	51
9. Izvori	53
10. Popis literature	54
11. Sažetak i ključne riječi	56
12. Naslov i ključne riječi	57

1. Uvod

U radu su prikazana odstupanja od sintaktičke norme u publicističkom diskursu, odnosno u novinarsko-publicističkom stilu hrvatskoga standardnog jezika. Standard je dogovoren, arbitraran jezik i upravo zato je propisan pripadajućim pravopisima, gramatikama i jezičnim savjetnicima koje trebamo slijediti pri uporabi standardnoga hrvatskog jezika. Sintaktička jezična razina smatra se jednom od najkompleksnijih razina jer podrazumijeva znanja iz svih ostalih jezičnih razina. Za potrebe ovoga rada prije svega bilo je potrebno poznavati morfološki sustav hrvatskoga standardnog jezika kako bi se objasnila i prikazala odstupanja od sintaktičke norme jer su morfološka znanja usko povezana s razumijevanjima o gradbi i funkciji rečenice, odnosno sintakse. Neizbježno je poznavati i ostale jezične discipline kao što su leksikologija, semantika i stilistika. Upravo je interdisciplinarnost najveći izazov, ali i najveći poticaj za pisanje ove teme s obzirom na to da se jezična razina promatra u kontekstu jednoga od diskursa hrvatskoga standardnog jezika koji ima svojstvena obilježja koja također treba uključiti o promišljanja o jezičnoj uporabi. Ovaj će se rad moći promatrati i kao svojevrsna zbirka primjera u kojima su vidljiva odstupanja od standardnojezične norme na sintaktičkoj razini. Uz svaki primjer ponuđeno je i objašnjenje odgovarajuće uporabe u skladu s propisanim pravilima i savjetima iz jezičnih savjetnika i gramatika, a primjeri su temeljeni na neodgovarajućoj uporabi prijedloga i veznika te neodgovarajućem mjestu enklitike u rečenici kao i pogreškama u sročnosti, a o kojima će detaljnije biti riječ u poglavlju *Metodologije*, ali i ostalim poglavljima i potpoglavljima u kojima je naglasak na prikazivanju odstupanja od sintaktičke norme pri uporabi prijedloga, a potom nešto manje detaljno i veznika te enklitika i sročnosti.

2. Metodologija

U ovome radu cilj je bio prikazati odstupanja od sintaktičke norme pri uporabi prijedloga i veznika te pisanju enklitika i sročnosti u rečenici koja se pojavljuju u različitim tiskanim novinama te na internetskim portalima. S obzirom na to da je u ovom radu naglasak na neodgovarajućoj uporabi sintaktičke norme, pogreškama više jezične razine, valja istaknuti da je nemoguće ne dotaknuti se i nekih pravopisnih, ali i ostalih gramatičkih odstupanja. U radu se prikazuju odstupanja od sintaktičke norme, a prije svega potrebno je definirati sintaksu, odnosno sintaktičku jezičnu razinu. *Hrvatska enciklopedija* definira je kao *dio gramatike koji proučava ustrojstvo i funkcije gramatičkih konstrukcija, odnosno jedinica većih od riječi* (<https://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=56165>, pristupano 21. lipnja 2023.). U *Hrvatskoj gramatici* sintaksa se definira kao *grana gramatike koja proučava ustrojstva veća od riječi: spojeve riječi, sintagme, rečenice i tekst* (<http://gramatika.hr/pravilo/uvod/112/>, pristupano 21. lipnja 2023.). U *Hrvatskoj gramatici* Eugenija Barić i suradnici sintaksu navode kao *dio gramatike koji opisuje rečenično ustrojstvo*, ali nadodaju da se *u njoj izlažu pravila o slaganju riječi u rečenici* (Barić i sur. 2003: 391).

Josip Silić i Ivo Pranjković u *Gramatici hrvatskoga jezika* sintaksu definiraju kao:

„dio gramatike u kojemu se proučavaju odnosi među jedinicama u nizu, tj. odnosi među riječima i njihovim oblicima, odnosi među spojevima riječi, odnosi među rečenicama (surečenicama ili klauzama) u složenoj rečenici te odnosi među rečenicama u tekstu“ (Silić i Pranjković 2007: 183).

Iz posljednje je definicije vidljivo što sve obuhvaća sintaksa, a ovaj će rad prikazati neka od sintaktičkih odstupanja u publicističkom diskursu, a odnose se na sintaktičku službu (nekih) prijedloga, (nekih) veznika, sročnost te mjesto

enklitike u rečenici. Tekstovi (u kojima su pronađeni primjeri za analizu) odabrani su bez ikakve loše namjere i služe isključivo prikazivanju odstupanja od sintaktičke norme u publicističkom diskursu koji je raširen među stanovništvom, odnosno čitateljima ili publikom. Sama ideja istraživanja ovoga jezičnog problema počiva na tomu da smo svakodnevno izloženi publicističkim tekstovima u kojima se često pronalaze pogreške ovoga tipa, a svjesni smo da kada se nešto ponavlja, dobiva status pravila, a ne iznimke. Međutim, ovaj je rad usmjeren na upućivanje na odstupanja s ciljem osvješćivanja, ali i promatranja promjena/pogrešaka u jeziku. Prije analize primjera iz publicističkog diskursa jedno od glavnih motivacijskih pitanja odnosilo se na to postaju li takva odstupanja dio naše jezične svakodnevice.

Metodologija izrade rada temeljila se na prikupljanju građe, odnosno korpusa na kojem će se prikazati i analizirati odstupanja od sintaktičke norme. S obzirom na to da je riječ o publicističkom diskursu odabrane su tiskane dnevne novine, odnosno jedno izdanje dnevnih novina *24 SATA* i dva izdanja *Večernjega lista*. Osim tiskanih novina, korpus se temeljio na *online* izdanjima dnevnih novina, odnosno internetskih portala, a riječ je o portalima *ŠibenikIN News Portal*, *24 SATA*, *Indeks* i *Večernji list*. Svi internetski tekstovi preuzeti su s portala kojima su ili tekstovi ili naslovi tekstova javno vidljivi i za čiji pristup nije bilo potrebno pretplatiti se. Odabran korpus nije sakupljan prema definiranim kriterijima, osim kriterija da reprezentiraju neka od odstupanja od sintaktičke norme koja su prikazana u ovom radu. Neizostavan je dio izrade ovoga rada stručna literatura koja znanstveno objašnjava ove jezične pojave (odstupanja) te nudi smjernice o tomu kako pristupati ovim pojavama. S obzirom na to da je sintaksa zapravo dio gramatike, glavna su teorijska uporišta pri izradi ovoga rada bile dvije gramatike hrvatskoga jezika, a to su *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta* (autora Josipa Silića i Ive Pranjkovića) i *Hrvatska gramatika* (autorice Eugenije Barić i suradnika). Naravno, neizostavna je i *Sintaksa hrvatskoga književnoga jezika* Radoslava Katičića te *Kognitivna gramatika hrvatskoga*

jezika Branimira Belaja i Gorana Tanackovića Faletara. Uz prethodno spomenute gramatike važne su smjernice iz *Jezičnog savjetnika* Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje i ostalih jezikoslovaca koji su pisali radove u kojima se opisuje sintaktička jezična razina. Na kraju istraživanja teme prikupljen je korpus primjera novinskih članaka, ali i naslova koji prikazuju odstupanja u sintaktičkoj uporabi prijedloga i veznika, sročnosti te mjestu enklitike u rečenici na primjerima iz novinarsko-publicističkog stila. U radu se analiziraju uporabe prijedloga: *kroz, putem, preko, radi i zbog, s(a), unatoč i usprkos* te *nasuprot*. Veznici čija se uporaba analizirala u ovom radu jesu: *budući da i jer, mada (iako, premda), pošto, ukoliko* i veznički pleonazmi *zato jer, stoga jer i zbog toga jer*.

3. Publicistički funkcionalni stil

„Publicistički funkcionalni stil standardnog jezika jest stil javnoga priopćavanja koji se ostvaruje u pisanome i govornome mediju (jezik radija i televizije); njime se služe novinari i publicisti pišući tekstove za dnevne novine, časopise i ostale tiskovine te vodeći emisije na radiju i televiziji“ (Frančić i sur. 2005: 243).

Andela Frančić i suradnice navode da bi svi autori tekstova koji pripadaju publicističkom funkcionalnom stilu pri pisanju trebali poštivati standardnojezičnu normu uz poštivanje pravila stila kojim piše. Upućuju na razlike u stilu pisanja različitih autora različitih dnevnih novina iako je zadaća svih ista, a to je obavijesna namjena (Frančić i sur. 2005: 244).

Možemo se složiti s tim da zaista svaki novinski portal i svake dnevne novine imaju svoj stil pisanja ovisno o tome koje su teme više zastupljene te kojoj su publici namijenjeni novinski tekstovi, ali uz to valja naglasiti i da se pojedina odstupanja od sintaktičke norme uglavnom ponavljaju u određenim novinama ili na određenom portalu, dok će na nekom drugom portalu biti zamijećena druga odstupanja. Valjalo bi ustvrditi odnos dijalektologije i standardnojezične norme s obzirom na to da se određeni tip odstupanja može primijetiti pogotovo na lokalnim dnevnim portalima, pa to ostavljamo kao prostor za razmišljanje i istraživanje. Primjeri na kojima se prikazuju i objašnjavaju sintaktička odstupanja u ovom radu preuzeti su iz teksta članaka, ali i iz novinskih naslova u kojima je zamijećena odsutnost enklitika što možemo prepisati jezičnoj ekonomiji i stilu pisanja novinskih naslova, no svakako će se u takvim primjerima upozoriti na neodgovarajuću uporabu norme s obzirom na to da to promatramo kao jezično (sintaktičko) odstupanje bez obzira na namjeru autora kojemu je u cilju ostvariti funkciju naslova u potpunosti pod cijenu gramatičke ispravnosti. Silić i Pranjković u svojoj gramatici ovaj stil nazivaju novinarsko-

publicističkim stilom, koji opisuju kao neutralno (stilski neobilježeno) izražavanje (Silić i Pranjković 2007: 382). S obzirom na ovu definiciju možemo se zapitati kako onda novinski naslovi uopće mogu biti dio ovoga stila s obzirom na obilježnost koju imaju. Struktura novinskoga naslova može biti toliko prepoznatljiva da se prepoznaje čak i ako ga se izolira iz konteksta. Silić i Pranjković izdvajaju novinske naslove kao zasebno poglavlje te objašnjavaju da će se često pronaći nominalni naslovi, odnosno oni u kojima se može primijetiti izostanak glagola (Silić i Pranjković 2007: 383), ali u ovom će se radu čak i takvi naslovi promatrati kao nepoštivanje standardnojezične norme na sintaktičkoj razini.

4. Sintaktička uloga prijedloga

Prijedlozi kao izolirane vrste riječi u rečenici gotovo da i nemaju samostalno značenje, no prijedlozi su dio prijedložnih izraza, a prijedložni izrazi mogu imati funkcije atributa, priložne oznake ili primjerice objekta. S obzirom na to da se njima uspostavljaju odnosi među riječima, važno je pravilno ih koristiti. Gotovo svaki od prijedloga dolazi uz određeni padež (bio on samostalan ili nesamostalan), a morfološka jezična razina bitno utječe na razumijevanje sintakse, pa je zato potrebno razumjeti odnos prijedloga i imenskih riječi te njihovih pripadajućih gramatičkih kategorija. Pranjković prijedloge definira kao pomoćne, službene, odnosno gramatikalizirane riječi, kojima je glavna funkcija uređivanje odnosa (gramatičkih i semantičkih) na razini rečenice (Pranjković 1993: 63). Uza sva ta znanja moguće je rečenice oblikovati prema normativnim zahtjevima hrvatskoga standardnog jezika. O odnosu padeža i prijedloga Silić i Pranjković pišu: „Kako vidimo, najviše prijedloga dolazi uz genitiv (oko tri četvrtine), a najmanje uz dativ. Lokativ je specifičan po tome što se, kao što je već bilo rečeno, uopće ne upotrebljava bez prijedloga“ (Silić i Pranjković 2007: 244).

Upravo na odnosima prijedloga i padeža počivaju najčešća odstupanja od sintaktičke norme pri uporabi prijedloga, pa će se u daljnjim potpoglavljima razmotriti prijedlozi te njihova funkcija u rečenici, bilo da je riječ o padežu uz koji bi se trebali pisati ili o značenju samoga prijedloga. Tomislav Čužić navodi da se *morfologija bavi riječju samom i njezinim oblicima, a sintaksa službom riječi u rečenici odnosno rečeničnim ustrojstvom, morfosintaksa, između ostaloga, uključuje opis funkcija pojedinih oblika, a nerazdvojjivost se tih gramatičkih disciplina možda najbolje uočava u sintaksi padeža* (Čužić 2015: 225). Ipak, Pranjković navodi da u sintaksi prijedlozi i nisu problem, osim onih koji su opravdani, ili očekivani, u jeziku (Pranjković 2001: 105).

Ivana Matas Ivanković navodi da *iako se prijedlozi u gramatikama uglavnom opisuju kao zatvorena skupina riječi, činjenica je da je to vrsta riječi čija se značenja i broj neprestano mijenjaju i rastu* (Matas Ivanković 2013: 23).

„U literaturi je proširena ideja o metaforizaciji prostornih odnosa, po kojoj se prostorni odnosi kao vrlo konkretni i lako pojmljivi preslikavaju i na druge odnose. Tako su prijedlozi kroz i preko uz primarno prostorno značenje dobili i druga značenja, među njima i značenje sredstva. S druge strane, ulogu prijedloga preuzimaju i punoznačne riječi, ali i skupovi riječi koji su u svojoj okolini prijedlozi, odnosno jedna riječ. Takvi su pomoću, posredstvom, putem, s pomoću, uz pomoć.“ (Matas Ivanković 2013: 23-24)

Definira ih kao *relacijske riječi koje spajaju glavnu i zavisnu riječ uglavnom u slobodnim spojevima, no katkad se nalaze u spojevima riječi koje je nemoguće razvezati*“ te zaključuje da *„ono što u jezikoslovlju nazivamo „malim” riječima često može biti izvor velikih problema* (Matas Ivanković 2016: 543). Prijedlozi su riječi koje su na svojevrsan način doživjele razvitak u jeziku s obzirom na to da su prva značenja prijedloga bila prostorna, pa onda vremenska i tek onda nedimenzionalna (Pranjkić 2001: 7). U sljedećim potpoglavljima razmotrit će se odstupanja od sintaktičke norme pri uporabi prijedloga: *kroz, putem, preko, radi i zbog, s(a), unatoč i usprkos te nasuprot*.

4.1. Prijedlog kroz

Jezični normativni priručnici, odnosno jezični savjetnici propisuju pravilnu uporabu prijedloga *kroz*, iako se ta pravila ponešto razlikuju od pravila iz gramatika koje to ipak detaljnije objašnjavaju. Tako u *Jezičnom savjetniku* Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje možemo pronaći pravilo o pisanju prijedloga *kroz* koje glasi:

„Prijedlog *kroz* u standardnome je jeziku dobro upotrebljavati u mjesnome značenju, a u vremenskome ili načinskome značenju bolje je upotrijebiti koji drugi prijedlog ili besprijedložno ustrojstvo...“ (<http://jezicni-savjetnik.hr/>).

Jezični savjetnik Coca-Cole HBC Hrvatska nudi sličan naputak o pisanju prijedloga *kroz*:

„Prijedlog *kroz* ne treba upotrebljavati u izražavanju sredstva ili načina. Najbolje je izraz s prijedlogom *kroz* u tom slučaju zamijeniti instrumentalom upotrijebljene imenice, a ako to nije moguće, bolje je upotrijebiti prijedlog *putem* nego prijedlog *kroz*. U vremenskome značenju bolje je upotrijebiti prijedlog *tijekom*...“ (2011: 114)

Silić i Pranjković u svojoj gramatici navode da je *akuzativu s prijedlogom kroz osnovno značenje probijanje, prolazak jednoga predmeta s jedne strane na drugu stranu drugoga predmeta...*, ali i da se *akuzativom s prijedlogom kroz označuje se i vrijeme, i to uz naglašavanje vremenske protežnosti...*, te da se *često akuzativom s prijedlogom kroz označuje i mjera vremena ili, preciznije, količina vremena koja treba proći da bi se što dogodilo...*“ (Silić i Pranjković 2007: 224)

Kada je riječ o značenjima prijedloga, važno je istaknuti da Silić i Pranjković u svojoj gramatici navode podjelu prijedloga na dimenzionalne i nedimenzionalne.

Dimenzionalni su mjerljivi, a nedimenzionalni *imaju logički kompleksnija značenja*. (Silić i Pranjković 2007: 245)

Primjere iz novinskih tekstova u kojima se pojavljuju odstupanja od sintaktičke norme pri uporabi prijedloga *kroz* donosimo uz objašnjenje pogrešaka:

- *HAK: Jak vjetar otežava promet kroz Jadransku magistralu* (<https://www.24sata.hr/news/hak-jak-vjetar-otezava-promet-kroz-jadransku-magistralu-916734>, pristupano 19. lipnja 2023.)

U ovoj rečenici, odnosno novinskom naslovu bilo bi prihvatljivije formulirati rečenicu tako da se sintagma *Jadransku magistralu* izreče instrumentalom, a onda bi ta rečenica glasila: *Jak vjetar otežava promet Jadranskom magistralom*.

- *Milanović povodom Dana grada Rijeke: Grad je kroz povijest zadržao ljepotu i otvorenost* (<https://www.24sata.hr/news/milanovic-povodom-dana-grada-rijeke-grad-je-kroz-povijest-zadrzao-ljepotu-i-otvorenost-916221>, pristupano 25. lipnja 2023.)

U ovom bismo primjeru slijedeći pravila Silićeve i Pranjkovićeve gramatike prijedlog *kroz* mogli smatrati normativno prihvatljivim, no prema preporukama jezičnih savjetnika ovaj prijedlog *kroz* valjalo bi zamijeniti prijedlogom *tijekom*, pa bi rečenica trebala glasiti *Grad je tijekom povijesti zadržao ljepotu i otvorenost*.

Uzevši u obzir protemporalnost, odnosno istovremenost kojom Pranjković objašnjava uporabu prijedloga *kroz* u kontekstu vremena, u ovom bismo primjeru možda i mogli ostaviti prijedlog *kroz* u rečenici (Pranjković 2001: 15).

- *Europa teži ka bujnim šumama kroz obnovu bioraznolikosti* (<https://www.24sata.hr/lifestyle/europa-tezi-ka-bujnim-sumama-kroz-obnovu-bioraznolikosti-915407>, pristupano 19. lipnja 2023.)

U ovom je primjeru riječ o izražavanju načina, pa se prijedlog kroz nikako ne preporuča. Ovu bi rečenicu valjalo preoblikovati: *Obnovom bioraznolikosti Europa teži bujnim šumama.*

- *Vodič kroz jednostavno i brzo kuhanje: Evo u čemu griješite*

(<https://www.24sata.hr/lifestyle/vodic-kroz-jednostavno-i-brzo-kuhanje-evo-u-cemu-grijesite-863124>, pristupano 25. lipnja 2023.)

U ovom se primjeru prijedlogom kroz željela izreći namjena vodiča, odnosno objasniti čemu on služi, pa bi u ovom primjeru bolje bilo upotrijebiti prijedlog za. Rečenica bi glasila: *Vodič za jednostavno i brzo kuhanje: Evo u čemu griješite.*

- *Ministar Piletić: Reprezentativni sindikati traže valorizaciju kroz veća materijalna prava članova*¹ (<https://www.24sata.hr/news/ministar-piletic-reprezentativni-sindikati-traze-valorizaciju-kroz-veca-materijalna-prava-clanova-911511>, pristupano 25. lipnja 2023.)

Kada rečenicu smjestimo u kontekst hrvatskoga jezika trebali bismo razjasniti traže li reprezentativni sindikati veća materijalna prava članova ili traže da se ta materijalna prava članova vrednuju. Prema preporukama rečenica bi mogla glasiti: *Reprezentativni sindikati traže vrednovanje (valorizaciju) koje će rezultirati većim materijalnim pravima članova / koje će povećati materijalna prava članova.*

- *Plenković i Čović: Potrebna je žurna stabilizacija BiH kroz izmjene Izbornog zakona* (<https://www.24sata.hr/news/plenkovic-i-covic-potrebna-je-zurna-stabilizacija-bih-kroz-izmjene-izbornog-zakona-809232>, pristupano 21. lipnja 2023.)

U ovom bi primjeru rečenicu valjalo oblikovati tako da glasi: *Plenković i Čović: Potrebna je žurna stabilizacija BiH izmjenama Izbornog zakona.*

- *Međutim, naučiš se kroz vrijeme s time nositi tako da imaš pripremljene scenarije za bilo što.* (<https://www.24sata.hr/show/dino-rada-otvoreno-o->

¹ U ovom je primjeru prije svega važno istaknuti da riječ *valorizacija* valja zamijeniti riječju vrednovanje.

[mucanju-naucio-sam-se-kroz-vrijeme-s-time-nositi-to-je-neizljezivo-902184](#), pristupano 23. lipnja 2023.)

U ovom bismo primjeru ponovno mogli razmisliti o tomu da prijedlog kroz normativno funkcionira u rečenici s obzirom na to da se odnosi na duži vremenski period (nedefinirani vremenski period), ali svakako bi bolje bilo upotrijebiti instrumentalni izraz. Dakle, umjesto *kroz vrijeme* valja napisati *vremenom*.

- *No ta naizgled „sirotinjska“ jela prava su hrana za isposnike koji će tijelo, ali i duh čistiti kroz četrdesetodnevni post.*

(<https://www.24sata.hr/lifestyle/vodic-kroz-korizmeni-post-sto-se-smije-sto-ne-i-koji-su-obicaji-677100>, pristupano 23. lipnja 2023.)

U ovom bi se primjeru umjesto prijedloga kroz mogao upotrijebiti prijedlog tijekom, ali i instrumentalni izraz, pa su moguća rješenja: *...čistiti tijekom četrdesetdnevnoga posta* ili *...čistiti četrdesetodnevnom postom*.

- *Kroz ove aktivnosti dobivaju potrebne bodove za polaganje predmeta te stječu potrebno iskustvo za budući rad.*

(<https://www.sibenik.in/hrvatska/sinergija-informatickih-i-ekonomskih-znanja-glavni-je-adut-fakulteta-organizacije-i-informatike!/174329.html> pristupano 24. lipnja 2023.)

U ovom se primjeru možda najjednostavnije poslužiti morfološkim pravilima o padežima i postaviti pitanje na koje odgovara imenica u instrumentalu. Čime dobivaju potrebne bodove? Odgovor na to pitanje je *ovim aktivnostima*, pa bi upravo tako ta sintagma trebala glasiti i u ovom primjeru.

Prijedlog kroz nije pravilno upotrebljavati ni za izražavanje sredstva, navode Alerić i Gazdić-Alerić (2013: 279).

- *Organizator susreta bila je zajednica udruga umirovljenika Zagrebačke županije, a sudjelovalo je više od 1200 umirovljenika koji su se kroz 167*

ekipa natjecali u šest disciplina. (Večernji list, 12. lipnja 2023., godina 64, br. 21299: 28)

Ovu bi rečenicu valjalo preoblikovati, a jedan od mogućih načina je: *Organizator susreta bila je zajednica udruga umirovljenika Zagrebačke županije, a sudjelovalo je više od 1200 umirovljenika podijeljenih u 167 ekipa koje su se natjecale u šest disciplina.*

- *Kroz svoj radni vijek svojim ste nas radom i trudom zadužili, a mi u Županiji toga smo itekako svjesni te vam i ovom prilikom želim zahvaliti na svakom vašem doprinosu – rekao je Kolarec te naglasio kako će temeljem natječaja u ovoj godini Zajednici biti dodijeljeno 153.468 eura.*² (Večernji list, 12. lipnja 2023., godina 64, br. 21299: 28)

U ovom bi primjeru umjesto prijedloga kroz valjalo upotrijebiti prijedlog tijekom koji upućuje na vremensku dimenziju.

Ivo Brabec navodi primjer iz novina koji je sličan pojavama u današnjim novinama, a riječ je o primjeru: *Kroz svakodnevno odgajanje i rad formiraju se ljudi.* To je članak iz 1955. godine, pa možemo postaviti pitanje kako je moguće da i nakon skoro 70 godina koristimo neodgovarajuća normativna i sintaktička rješenja. Svojevrsno je opravdanje, kako navodi Brabec, što se prijedlog kroz pogrešno rabi uz apstraktne pojmove, kao što je odgajanje (Brabec 1955: 91). „Najveći je broj primjera iz novina što pokazuje da se upotreba prijedloga kroz sa značenjem sredstva nije toliko proširila u drugim stilovima“ (Matas Ivanković 2013: 15). Smatramo da je prijedlog *kroz* poticajan za buduća psiholingvistička istraživanja koja bi pokazala kako ljudski misaoni sklop percipira prijedlog *kroz*, a možda i doradila semantičko poimanje ovoga prijedloga u hrvatskom standardnom jeziku. Nije na odmet istražiti i status prijedloga *kroz* u hrvatskim

² Sintagma *temeljem natječaja* također predstavlja odstupanje od sintaktičke norme i valjalo bi je preformulirati u izraz *natječajem*.

narječjima i zabilježiti koja je učestalost neodgovarajuće (semantičke) uporabe ovoga prijedloga.

4.2. Prijedlog *putem*

Prijedlog *putem* treba razlikovati od priloga *putem*, a upravo je prijedlog *putem* u savjetnicima gotovo pa nepoželjan s obzirom na to da se u svakome jeziku pokušava naglasiti važnost jezične ekonomije. Tako se prijedlog *putem* najčešće može zamijeniti instrumentalom imenice koja slijedi iza prijedloga *putem*, npr. *Poslat ću ti ugovor putem pošte (Poslat ću ti ugovor poštom.)*. Iako prijedloge smatramo riječima kojima označavamo odnose u spomenutom primjeru, već i sam padežni oblik (instrumental) označava odnos, odnosno odgovara na pitanje *Čime ću poslati ugovor?*.

Prijedlog *putem* Silić i Pranjković navode kao prijedlog koji dolazi uz genitivni oblik imenice na koju se odnosi (Silić i Pranjković 2007: 243). Također, naglašavaju da se taj isti prijedlog izražava i proizvedenim prijedlozima *putem*, *pomoću* i *posredstvom* (Silić i Pranjković 2007: 216). Nažalost, nije ponuđeno detaljno objašnjenje kada koristiti koji od ovih triju navedenih prijedloga, a zaključujemo kako je prvenstveno upitna semantika, odnosno značenje svakoga od tih prijedloga.

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje u svojem *Jezičnom savjetniku* navodi sljedeće pravilo o pisanju prijedloga *putem*:

„Okamenjeni instrumentalni oblik *putem* u neformalnoj se komunikaciji upotrebljava kao prijedlog s genitivom kad označuje da je što sredstvo za postizanje čega (*putem natječaja, putem telefona, putem interneta*). Međutim, i u tim značenjima bolje je upotrijebiti, kad god je to moguće, imenicu u instrumentalu ili koji drugi prijedložni izraz...“ (Blagus Bartolec i sur. 2016: 121)

U *Jezičnom savjetniku Coca-Cole HBC Hrvatska* navodi se gotovo isto pravilo, ali oni naglašavaju da je ponekad nemoguće zamijeniti prijedlog *putem* instrumentalom.

Primjeri neodgovarajuće uporabe prijedloga *putem*:

- *Roditelji će izostanke školaraca moći pravdati putem eDnevnika; Umjesto putem Viber i WhatsApp poruka, SMS-ova, e-maila ili, u sve rjeđoj praksi, uživo u školi, roditelji školaraca od iduće školske godine izostanke svoje djece moći će opravdavati putem e-Dnevnika, piše Jutarnji list.; Pritom je dio roditelja naviknut na komunikaciju s razrednikom putem SMS-a, drugi dio putem mobilnih aplikacija, a neki putem maila. (<https://www.24sata.hr/news/roditelji-ce-izostanke-skolaraca-moci-pravdati-putem-ednevnika-900603>, pristupano 21. lipnja 2023.)*

Ovo je primjer u kojem se riječ *putem* kao prijedlog u dvjema rečenicama pojavljuje čak šest puta u istom tekstu. U ovom je primjeru gotovo svaka uporaba prijedloga *putem* suvišna, pa bi umjesto konstrukcije prijedlog *putem* i imenica u genitivu valjalo koristiti imenicu u instrumentalu; primjerice: *Pritom je dio roditelja naviknut na komunikaciju SMS-om s razrednikom...*

- *Putem besplatnog telefona anonimno potražite podršku za prijavljivanje kaznenih djela (<https://www.24sata.hr/news/putem-besplatnog-telefona-anonimno-potrazite-podrsku-za-prijavljivanje-kaznenih-djela-862676>, pristupano 24. lipnja 2023.)*

U ovom bismo primjeru također mogli radije upotrijebiti instrumentalni oblik sintagme *besplatni telefon* umjesto uporabe prijedloga *putem*, pa bi rečenica glasila: *Besplatnim telefonom anonimno potražite podršku za prijavljivanje kaznenih djela.*

- *Provjerili smo: Je li plaćanje putem mobitela uistinu sigurno? (<https://www.24sata.hr/native-sadrzaj/provjerili-smo-je-li-placanje-putem-mobitela-uistinu-sigurno-705428/galerija-643869>, pristupano 25. lipnja 2023.)*

Uz poštivanje standardnojezične norme koju propisuju jezični savjetnici valjalo bi koristiti konstrukciju *plaćanje mobitelom* umjesto *plaćanje putem mobitela*.

- *Papa prima antibiotski lijek putem infuzije koji daje očekivane rezultate, a idućih bi dana mogao napustiti bolnicu, navodi Sveta Stolica* (<https://www.24sata.hr/news/papa-franjo-ima-bronhitis-prima-antibiotik-putem-infuzije-mogao-bi-brzo-izaci-iz-bolnice-901081/galerija-721282>, pristupano 24. lipnja 2023.)

Kada je riječ o prijedlogu *putem*, u ovom je primjeru on zalihostan, pa bi valjalo upotrijebiti instrumentalni oblik imenice *infuzija* (*infuzijom*).

- *Vlasnika Uljanik Brodogradnje 1856 ipak traže putem natječaja* (<https://www.24sata.hr/news/vlasnika-uljanik-brodogradnje-1856-ipak-traze-putem-natjecaja-885719>, pristupano 24. lipnja 2023.)

Putem natječaja je konstrukcija koja se često navodi u jezičnim savjetnicima kao primjer sintaktičke pogreške u administrativnom stilu za koju možemo primijetiti da je moguća i u publicističkom stilu, a u ovom primjeru ona ne iznenađuje s obzirom na to da je riječ o prenošenju vijesti iz administrativnoga stila. I u ovom je primjeru bolje upotrijebiti instrumental imenice *natječaj* bez prijedloga *putem* (*natječajem*).

U novinarsko-publicističkom stilu česta su odstupanja od norme u rabljenju prijedloga *putem*. Naime, konstrukcija prijedlog *putem* i imenica u genitivu nije u skladu s normom i svaku takvu konstrukciju trebalo bi zamijeniti instrumentalnim oblikom imenice koja je stajala uz prijedlog *putem*. Vjerujemo da odstupanja od norme pri uporabi prijedloga *putem* nisu karakteristična samo za novinarsko-publicistički stil, već i za druge stilove hrvatskoga standardnoga jezika, pa bi poticajno bilo istražiti odstupanja i u drugim stilovima.

4.3. Prijedlog preko

Prijedlog *preko* u pravilu dolazi uz imenicu u genitivu, no nije dovoljno promatrati njegov položaj u rečenici s morfološke razine, već je važno promatrati ga na sintaktičkoj razini.

„Genitiv s prijedlogom preko označuje prije svega prekomjesnost (translokalnost), tj. označuje da se predmet nalazi ili kreće poprijeko u odnosu prema drugome predmetu, koji je obično izdužen... Taj prijedlog međutim može označivati da se predmet nalazi ili kreće iznad drugoga, u pravilu izdužena, predmeta (s dodirrom ili bez njega)...“ (Silić i Pranjković 2007: 214)

Genitiv s prijedlogom *preko* može se koristiti i kada se odnosi na smjer, tj. pravac kretanja, sredstvo, vremensku protežnost, transtemporalnost i u značenju *više od* (Silić i Pranjković 2007: 214), a u promatranom korpusu nisu pronađeni primjeri ostale uporabe.

Neodgovarajuća sintaktička uporaba prijedloga *preko* u primjerima:

- *Godinama su za njega tražili preko 100 mil. eura. Sad s 28 godina ide u S. Arabiju?* (<https://www.index.hr/sport/clanak/godinama-su-za-njega-trazili-preko-100-mil-eura-sad-s-28-godina-ide-u-s-arabiju/2474164.aspx>, pristupano 24. lipnja 2023.)

Promatrajući odabrane primjere, odnosno sakupljeni korpus zamjetno je da se pogrešna uporaba prijedloga *preko* najčešće odnosi na primjere u kojima bi se prijedlog *preko* trebao imati značenje *više od*, baš kao i ovom primjeru: *Godinama su za njega tražili više od 100 mil. eura.*

- *Primalja pokazala kako izgleda šivanje međice: Video ima preko 30 milijuna pregleda* (<https://www.index.hr/mame/clanak/primalja-pokazala-kako-izgleda-sivanje-medjice-video-ima-preko-30-milijuna-pregleda/2473764.aspx>, pristupano 23. lipnja 2023.)

Ovdje je riječ o prijedlogu koji ima količinsko značenje, baš kao i u prethodnom primjeru, pa bi i ovaj prijedlog *preko* valjalo zamijeniti izrazom *više od*.

- *Preko 4.5 milijuna pregleda: Žena otkrila trik kod kupnje bobičastog voća* (<https://www.index.hr/shopping/clanak/preko-45-milijuna-pregleda-zena-otkrila-trik-kod-kupnje-bobicastog-voća/2467846.aspx>, pristupano 19. lipnja 2023.)

Poštujući standardnojezičnu normu i sintaktičku uporabu prijedloga *preko* u ovom bismo primjeru trebali upotrijebiti izraz *više od*.

- *Električna oaza u Americi: Obitelji zarađuju preko 200.000 USD i voze električne aute* (<https://www.index.hr/auto/clanak/elektricna-oaza-u-americi-obitelji-zaradjuju-preko-200000-usd-i-voze-elektricne-aute/2471686.aspx>, pristupano 25. lipnja 2023.)

U ovom bismo primjeru također trebali upotrijebiti izraz *više od* s obzirom na to da je riječ o iskazivanju količine, odnosno iznosa (novca).

- *Njemačka povlači preko stotinu zaposlenika vlade iz Rusije nakon odluke Moskve* (<https://www.index.hr/vijesti/clanak/njemacka-povlaci-preko-stotinu-zaposlenika-vlade-iz-rusije-nakon-odluke-moskve/2466868.aspx>, pristupano 25. lipnja 2023.)

U ovoj rečenici prijedlog *preko* funkcionirao bi da Njemačka u doslovnom značenju povlači nešto preko zaposlenika. Međutim, u ovom slučaju to nije značenje koje je trebalo biti iskazano, pa bi i u ovom primjeru trebalo upotrijebiti izraz *više od*.

- *Onečišćenje zraka godišnje uzrokuje preko 1200 smrti maloljetnika u Europi* (<https://www.index.hr/vijesti/clanak/oneciscenje-zraka-godisnje-uzrokuje-preko-1200-smrti-maloljetnika-u-europi/2457537.aspx>, pristupano 24. lipnja 2023.)

Prema gramatičkim, odnosno standardnojezičnim propisima, ova rečenica

trebala bi glasiti: *Onečišćenje zraka godišnje uzrokuje više od 1200 smrti maloljetnika u Europi.*

Ovim bismo primjerima mogli potvrditi da je prijedlog *preko* u jeziku postao funkcionalan u značenju *više od* iako to značenje nije propisano gramatikama niti ih savjetuju jezični savjetnici. Ipak, Silić i Pranjković zamijetili su da je uporaba prijedloga *preko* zadobila značenje *više od* i da kao takva može funkcionirati u jeziku. Iako jezični savjetnici upućuju na to da se umjesto prijedloga *preko* koristi izraz *više od* kada je riječ o iskazivanju (primjerice i vremenske) količine, ne smije se zanemariti to da se prijedlogom *preko* može izraziti poredbena temporalnost (Pranjković 2001: 15). Iako se na prvi pogled može činiti da jezični priručnici nisu u skladu s gramatikama hrvatskoga jezika, smatramo da nije tako jednostavno ponuditi dovoljno sažet, a detaljan prikaz jezičnih pojava (kao što je i prijedlog *preko*). Međutim, u svakodnevnoj uporabi skloniji smo dati prednost jezičnim savjetnicima kako bismo imali usklađena pravopisna i gramatička rješenja pri uporabi diskutabilnih primjera jezične uporabe.

4.4. Prijedlozi *radi* i *zbog*

Neodgovarajuća uporaba prijedloga *radi* i *zbog* na sintaktičkog razini temelji se na nerazumijevanju značenja tih dvaju prijedloga. *Zbog* je prijedlog kojim se iskazuje uzrok, a *radi* je prijedlog kojim se iskazuje namjera. Uglavnom je u primjerima jasno koji bi se prijedlog trebao upotrijebiti, ali ponekad dolazi do situacija u kojima bismo mogli upotrijebiti i jedan i drugi. Prijedlog *zbog* uvijek uključuje i namjeru, ali prijedlog *radi* ne može uključiti uzrok, već jasno iskazuje namjeru.

„Prijedlozi *zbog* i *uslijed* specijalizirani su za označivanje uzroka, s tim da je *zbog* općeužročni prijedlog, a *uslijed* uglavnom dolazi uz imenice koje označuju nešto nepoželjno ili nepovoljno... Genitiv s prijedlogom *zbog* danas je najčešći i najmanje obilježen način označavanja uzroka prijedložno-padežnim izrazom... Genitiv s prijedlogom *radi* ili njegovim, danas ponešto zastarjelim, inačicama *zaradi* i *poradi*, označuje cilj ili namjeru...“ (Silić i Pranjković 2007: 218)

Odstupanja od sintaktičke norme pri uporabi prijedloga *zbog* i *radi*:

- *'Ljudi me vrijeđaju radi spojenih obrva, ali ja se zbog njih neću mijenjati, meni su prekrasne'* (<https://www.24sata.hr/lifestyle/ljudi-me-vrijeđaju-radi-spojenih-obrva-ali-ja-se-zbog-njih-necu-mijenjati-meni-su-prekrasne-917205>, pristupano 24. lipnja 2023.)

Razlikovanju uporabe prijedloga *zbog* i *radi* ponekad možemo pristupiti tako da se pitamo jesu li uzrok vrijeđanja spojene obrve ili su spojene obrve cilj vrijeđanja (hoće li se obrve nakon vrijeđanja spojiti). S obzirom na to da su spojene obrve uzrok vrijeđanja, u ovoj bismo rečenici trebali upotrijebiti prijedlog *zbog* umjesto prijedloga *radi*.

- *Ministra Filipovića ispitali su u USKOK-u radi plinske afere: 'Laž je da sam slao poruke Husiću...'* (<https://www.24sata.hr/news/ministra->

[filipovica-ispitali-su-u-uskok-u-radi-plinske-afere-laz-je-da-sam-slao-poruke-husicu-915055](#), pristupano 24. lipnja 2023.)

I ovom primjeru možemo postaviti isto shematično pitanje i time dobiti odgovor da je plinska afera uzrok ispitivanja, pa bi i u ovom primjeru valjalo upotrijebiti prijedlog *zbog* umjesto prijedloga *radi*.

- *Turska glumica prije 13 godina digla tužbu radi snimke na kojoj se ljubi, spor dobila tek sada...*³ (<https://www.24sata.hr/show/turska-glumica-prije-13-godina-digla-tuzbu-radi-snimke-na-kojoj-se-ljubi-spor-dobila-tek-sada-896579/galerija-719191>, pristupano 24. lipnja 2023.)

U ovom je primjeru uzrok podizanja rečenice snimka, pa bi valjalo upotrijebiti prijedlog *zbog* umjesto prijedloga *radi*.

- *Kraljičin rođak dobio 10 mjeseci zatvora radi seksualnog napada* (<https://www.24sata.hr/show/kraljicin-rodak-dobio-10-mjeseci-zatvora-radi-seksualnog-napada-747145>, pristupano 20. lipnja 2023.)

U ovom je primjeru vidljiv izostanak pomoćnog glagola *biti*, odnosno enklitike, a uz to vidljiva je i pogrešna uporaba prijedloga *radi*. Dakle, u ovom bi se primjeru trebao koristiti prijedlog *zbog*.

- *Bivši albanski ministar ide u zatvor radi zlouporabe položaja* (<https://www.24sata.hr/news/bivsi-albanski-ministar-ide-u-zatvor-radi-zlouporabe-položaja-813562>, pristupano 25. lipnja 2023.)

Prema normativnim pravilima ovaj bi primjer mogao glasiti: *Bivši albanski ministar ide u zatvor zbog zlouporabe položaja*. Dakle, zlouporaba položaja uzrok je njegova odlaska u zatvor.

- *Ukoliko ugradite prozore s iznimnim toplinskim karakteristikama i otvorite ih, budući da nema dovoljno pravilne ventilacije, prostor ne*

³ U ovom je primjeru izostavljen pomoćni glagol *je* u drugome dijelu rečenice što je karakterističan postupak u novinskim naslovima.

'diše', a posljedica su problemi radi lošeg zraka u prostoru.⁴
(<https://www.sibenik.in/tehnologija/donosimo-odgovore-na-pet-najcescih-pitanja-vezanih-uz-pojavu-vlage-i-plijesni-u-domovima!/174205.html>, pristupano 24. lipnja 2023.)

Na kraju rečenice nalazi se prijedlog *radi* koji bez sumnje valja zamijeniti prijedlogom *zbog* jer je loš zrak uzrok problemima.

Korpusnom analizom utvrđeno je da novinarsko-publicistički stil obiluje primjerima pogrešne uporabe prijedloga *zbog* i *radi*. Etimologija toga problema nije jasna, jedino što je moguće je da autori pišući tekstove smatraju da ovi prijedlozi imaju jednaka značenja i da je, jednostavno rečeno, jedan od njih prevladao u njihovu vokabularu i da gotovo uvijek prijedlog *radi* značenjski percipiraju kao prijedlog koji izražava uzrok. *Taj se prijedlog u praksi, posebice u razgovornom stilu, vrlo često miješa s uzročnim prijedlogom zbog, ..., što omogućuje sličnost kategorija uzroka i cilja, ali to se ne smatra normativno korektnim* (Pranjković 2001: 22). Pranjković je prije nešto više od dvadeset godina zamijetio ovu pojavu te naglasio da se neodgovarajuća uporaba (možemo reći i zamjena) prijedloga *radi* i *zbog* nikako ne može smatrati normativnom, već iznimno važnim odstupanjem od sintaktičke (standardnojezične) norme.

⁴ Na početku rečenice stoji veznik *ukoliko* koji bi prema standardnojezičnoj normi hrvatskoga standardnoga jezika potrebno zamijeniti veznikom *ako*. Također, u nastavku rečenice, odnosno u sredini rečenice korišten je veznik *budući da* koji bismo u ovom primjeru trebali zamijeniti veznikom *jer* s obzirom na to da veznik *budući da* može stajati samo na početku rečenice.

4.5. Prijedlog *s(a)*

Iako se prijedlog *s(a)* uglavnom promatra kao pravopisni problem koji je sveprisutan u novinarsko-publicističkom stilu, u ovom će se radu ukratko objasniti neodgovarajuća uporaba prijedloga *s(a)* na sintaktičkoj razini. Fonološki je problem hoćemo li pisati *s* ili *sa*, a pravilo glasi da se prijedlog *sa* piše ispred riječi koje počinju suglasnicima *s*, *š*, *z* i *ž* te suglasničkim skupinama *ps*, *ks* i *pš*. Sintaktički je problem što se prijedlog *s(a)* koristi u priložnoj oznaci sredstva iako je on (kao instrumentalni prijedlog) prije svega prijedlog koji se koristi uz priložnu oznaku društva.

Silić i Pranjković objašnjavaju kada je uporaba prijedloga *s(a)* normativna i u skladu sa sintaktičkim zakonitostima: uz instrumental kao sredstvo obavljanja radnje, uz instrumental koji dolazi uz nesklonjive riječi, uz način vršenja radnje, uz istodobnost, uz kvalitativni instrumental te uz neke glagole (Silić i Pranjković 2007: 237).

Jezični savjetnik Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje savjetuje pisanje prijedloga *s(a)* i na pravopisnoj i na sintaktičkoj razini. Na sintaktičkoj razini pravilo glasi:

„Prijedlog *s* uz instrumental označuje da se što obavlja u društvu drugih ili da što postoji, odvija se uz supostojanje čega, no ne treba ga upotrebljavati kad želimo izraziti sredstvo. Sredstvo se izražava instrumentalom bez prijedloga... Prijedlog će se upotrijebiti ispred nesklonjivih skupina kad nemamo drugi način izražavanja padežnoga nastavka...” (<http://jezicni-savjetnik.hr/?page=15>, pristupano 29. lipnja 2023.)

Primjeri odstupanja od sintaktičke norme pri pisanju prijedloga *s(a)*:

- *Bili su zgroženi sa svime što nam se dogodilo.* (24 SATA, petak, 9. lipnja 2023., broj 6444, godina XVII: 10)

U ovom je primjeru prijedlog *sa* suvišan jer nema funkciju oznake društva, pa bi rečenica trebala glasiti: *Bili su zgroženi svime što nam se dogodilo ili Bili su zgroženi zbog svega što nam se dogodilo* (ako želimo izreći uzrok njihove zgroženosti).

- *S ovom brojkom slobodno možemo reći kako je Virovitičko-podravska županije uistinu županija znanja.*⁵(Večernji list, godina 64, br. 21299, 12. lipnja 2023: 27)

U ovom se primjeru prijedlog *s* ne bi trebao pisati. Prijedlog rješenja odstupanja od sintaktičke norme (i ostalih odstupanja): *Ovom brojkom slobodno možemo potvrditi da je Virovitičko-podravska županija uistinu županija znanja.*

Kada bismo promatrali odstupanja od norme pri pisanju prijedloga *s(a)* u udžbenicima hrvatskoga jezika za osnovnu i srednju školu (iako to nije tema ovoga rada), primijetili bismo da u gotovo svakom udžbeniku postoji naznačeni primjer uporabe ovoga prijedloga u kontekstu oznake društva i sredstva. No, bez obzira na to što se na razlikovanju pravilne uporabe prijedloga *s(a)* radi od samoga početka učenja jezika, odstupanja pri uporabi gotovo su svakodnevna (i u govorenoj i u pisanoj komunikaciji).

⁵ U ovoj rečenici problem predstavlja (semantički gledano) i konstrukcija *reći brojkom*, pa bismo ovdje mogli tražiti zamjenski istoznačni glagol, premda bi glagol potvrditi mogao (u kontekstu) imati veoma slično značenje.

4.6. Prijedlozi *unatoč* i *usprkos*

Prijedlozi *unatoč* i *usprkos* imaju značenjsku razliku u svojoj uporabi, no prije svega valja naglasiti i uz koji padež bismo ih trebali koristiti. U razgovornom stilu česta je uporaba prijedloga *unatoč* i *usprkos* ispred riječi u genitivu, no to se ne smatra normativnom uporabom. Dakle, prijedlozi *unatoč* i *usprkos* trebali bi se koristiti uz imenice u dativu, baš kao što to navode Silić i Pranjković u svojoj Gramatici: „Prijedlozi nasuprot (usuprot), *usprkos* i *unatoč*, koji su opisani uz genitiv, primarno dolaze s dativom (to je u skladu i s normativnim preporukama)“ (Silić i Pranjković 2007: 222). „Prijedlog *usprkos* najčešće upotrebljava uz imenice ili zamjenice koje označuju živa bića ili što apstraktno povezano sa živim bićima“ (<http://jezicni-savjetnik.hr/?page=15>, pristupano 26. lipnja 2023.). Značenje prijedloga *usprkos* objašnjavaju Frančić i suradnice ...*prijedlog usprkos upotrebljava se kad je riječ o svjesnoj radnji (o radnji na koju se svjesno može utjecati)* i dodaju da *prijedlog usprkos također izriče viši stupanj protivljenja nego prijedlog unatoč* (Frančić i sur. 2005: 156).

Primjeri neodgovarajuće uporabe prijedloga *unatoč* i *usprkos*:

- *Englezi usprkos porazu oduševljeni Perišićem: „Jedna od najboljih utakmica dosad“* (<https://www.index.hr/sport/clanak/englezi-usprkos-porazu-odusevljeni-perisicem-jedna-od-najboljih-utakmica-dosad/2455398.aspx>, pristupano 16. lipnja 2023.)
Poštujući prethodno navedena pravila u ovom bismo primjeru umjesto prijedloga *usprkos* trebali upotrijebiti prijedlog *unatoč*.
- *Hajduk usprkos lošem vremenu gledalo devet tisuća ljudi više nego sve ostale zajedno*⁶ (<https://www.index.hr/sport/clanak/hajduk-usprkos-losem->

⁶ U ovom primjeru nedostaje oblik pomoćnoga glagola *biti*, a to je karakterističan postupak u pisanju novinskih naslova.

[vremenu-gledalo-devet-tisuca-ljudi-vise-nego-sve-ostale-zajedno/2435568.aspx](https://www.index.hr/vijesti/clanak/sef-europske-diplomacije-eu-mora-suradivati-s-kinom/2414269.aspx), pristupano 28. lipnja 2023.)

U ovom bismo primjeru također trebali upotrijebiti prijedlog *unatoč* s obzirom na to da nismo u mogućnosti utjecati na loše vrijeme, dakle rečenica bi glasila: *Hajduk unatoč lošem vremenu gledalo devet tisuća ljudi više nego sve ostale zajedno.*

- *ŠEF EUROPSKE diplomacije Josep Borrell smatra kako usprkos različitim interesima i vrijednosnim razlikama Europska unija mora surađivati s Kinom.* (<https://www.index.hr/vijesti/clanak/sef-europske-diplomacije-eu-mora-suradivati-s-kinom/2414269.aspx>, pristupano 16. lipnja 2023.)

Uzevši u obzir da prijedlog *usprkos* izriče viši stupanj protivljenja, kako navode Frančić i sur. (2005: 156) te da ne možemo utjecati na interese i vrijednosne sustave, u ovom bi primjeru valjalo upotrijebiti prijedlog *unatoč*.

Odstupanja od jezične (sintaktičke) norme vidljiva su u zamjeni značenja ovih dvaju prijedloga, *unatoč* i *usprkos*. Također, možemo zaključiti da je česta i neodgovarajuća uporaba padežnoga oblika iza ovih prijedloga jer je analiza pokazala da se umjesto dativa neodgovarajuće koristi genitiv, što nikako nije u skladu s preporukama.

4.7. Prijedlog *nasuprot*

Gotovo svaki jezični priručnik (savjetnik) naglašava da je prijedlog *nasuprot* dativni, a ne genitivni prijedlog, i upravo je to najčešća neodgovarajuća uporaba ovoga prijedloga. Silić i Pranjković u svojoj *Gramatici* objašnjavaju da se često ovaj prijedlog rabi uz genitiv, ali da je preporuka rabiti ga uz dativ:

„Prijedlog *nasuprot* (usuprot) primarno dolazi s dativom, ali se često rabi i s genitivom (iako norma propisuje da se rabi uz dativ). Označuje supostavljenost ili suprotstavljenost dvaju ili više predmeta...“ (Silić i Pranjković 2007: 218).

Prijedlog *nasuprot* primarno je prijedlog kojim se izražavaju prostorni odnosi, no Pranjković ističe da je prijedlog *nasuprot* adverbzativ i to objašnjava njegovo značenje, a to je da je on prvenstveno prostorni prijedlog, no iz njega su se razvila i druga značenja, odnosno nedimenzionalni adverbzativ koji dolazi uz taj prijedlog (npr. *nasuprot vašem mišljenju*) (Pranjković 2001: 25).

Primjeri neodgovarajuće uporabe padežnog oblika imenice uz prijedlog *nasuprot*:

- *Nasuprot šatora u Savskoj na megafon čitao 'Tajnu Krvavog mosta'* (<https://www.vecernji.hr/vijesti/njec-hranjec-nasuprot-satora-u-savskoj-na-megafon-cita-knjigu-marije-juric-zagorke-995561/galerija-129886?page=5>, pristupano 27. lipnja 2023.)
- *Život u Novom Zagrebu nasuprot 'Maršalke': Vojnici bi pucali čim bi vidjeli nekog na prozoru* (<https://www.vecernji.hr/vijesti/kako-se-zivjelo->

[u-novom-zagrebu-nasuprot-marsalke-vojnici-bi-pucali-cim-bi-vidjeli-nekog-na-prozoru-1624344](#), pristupano 23. lipnja 2023.)

- *Žena (79) izgorjela u požaru kuće nasuprot vatrogasnog doma* (<https://www.vecernji.hr/vijesti/zena-79-izgorjela-u-pozaru-kuce-nasuprot-vatrogasnog-doma-1166930/galerija-251451?page=1>, pristupano 26. lipnja 2023.)
- *Ipak, Grad je danas propisno ogradio rupu nasuprot šibenskog kazališta.* (<https://www.sibenik.in/sibenik/moderni-informativni-zaslona-totemima-uskoro-stizu-grad-opasne-rupe-ogradio/156988.html>, pristupano 27. lipnja 2023.)
- *Ova tvrtka itekako je poznata Šibenčanima jer djeluje više od 20 godina, a uz ovlaštenu servis imaju i novi maloprodajni salon smješten u centru grada, nasuprot željezničkog kolodvora!* (<https://www.sibenik.in/sibenik/posjetite-el-bakotu-i-prona-ite-najbolje-za-svoj-dom!/153354.html>, pristupano 23. lipnja 2023.)
- *Nitko ne želi sjediti u restoranu s praznom stolicom nasuprot sebe i s konobarima koji prilaze stolu samo da bi im nekoliko puta rekli “Čekam svoju pratilju”.* (<https://www.sibenik.in/clanci/ove-stvari-nikad-ne-biste-trebali-raditi-na-prvom-spoju/172277.html>, pristupano 26. lipnja 2023.)
- *Neka vaši nokti zablistaju u novom kozmetičkom salonu Notki kojeg ćete pronaći nasuprot sportske dvorane na Baldekinu.* (<https://www.sibenik.in/sibenik/iskoristite-odlican-popust-u-novootvorenom-salonu-notki!/138540.html>, pristupano 28. lipnja 2023.)
- *Također parkirno mjesto za motore koje je bilo određeno nasuprot spomenika, premjestit će se na parking ispred Stare škole, a provedbu zabrane parkiranja od ponedjeljka će kontrolirati policija koja će pisati kazne* (<https://www.sibenik.in/zupanija/zabranjuje-se-parkiranje-na-rivi-ispred-velikog-spomenika-u-vodicama/141124.html>, pristupano 25. lipnja 2023.)

- Nakon naših tekstova o vratima, odnosno kucalu iščupanom s vrata nasuprot *samostana sv. Luce* u navedenoj ulici te o palači *Kožul* koju je netko na svoju ruku preimenovao u palaču *Mickey Mouse*, mnogi su se zapitali zašto ulica nosi naziv *Ulica Andrije Kačića* umjesto *Ulica Andrije Kačića Miošića*. (<https://www.sibenik.in/sibenik/konfuzija-s-nazivom-ulice-na-gorici-ulica-andrije-kacica-andrije-kacica-miocica-ili-andrije-kacica-miosica/150976.html>, pristupano 28. lipnja 2023.)

U ovim su primjerima pronađene ista odstupanja pri pisanju prijedloga *nasuprot*, a one se odnose na to da je prijedlog *nasuprot* pisan kao prijedlog ispred imenske riječi u genitivu, a ispravno bi bilo pisati ga ispred imenske riječi u dativu. Ovaj komentar odnosi se na svaki od navedenih primjera, pa su zato imenske riječi u genitivu označene masnim slovima što znači da bi se te riječi (jer slijede iza prijedloga *nasuprot*) trebale napisati u dativu kako bi sintaktička uporaba prijedloga *nasuprot* bila u skladu sa standardnojezičnom normom hrvatskoga standardnoga jezika. Iako možda nije najbolji pristup uspoređivati standardni jezik i dijalekte, na primjeru prijedloga *nasuprot* nemoguće je ne spomenuti čvrstu poveznicu šibenskoga govora i pokušaja ostvaraja standardnoga varijeteta na lokalnom portalu. Naime, najviše je neodgovarajuće uporabe padežnoga izraza iza prijedloga *nasuprot* pronađeno na tom portalu, što nas dovodi do zaključka da se neke pogreške u standardu događaju pod utjecajem lokalnih govora, pa samim time ovim zaključkom (koji nije potkrijepljen detaljnim istraživanjima) predlažemo terensko ispitivanje na ovom području kako bismo ga mogli potvrditi.

5. Enklitike

Enklitike su riječi koje nemaju svoj naglasak, pa zajedno s riječju ispred sebe (na koju se naslanjaju, pa se zato zovu zanaglasnice) tvore naglasnu cjelinu. Govoreni jezik podliježe nešto drugačijim zakonitostima od bilo kakva pisana stila, pa je tako učestala pogreška u pisanju enklitika, odnosno bilježenju enklitika s obzirom na mjesto u rečenici. Govornici se vode logičkim slijedom pisanja zanaglasnica, možemo reći čak da nam prirodno dolazi to da zanaglasnicu pišemo na pogrešnom mjestu. „One nemaju vlastiti naglasak, već svoj naglasak ostvaruju unutar naglasne cjeline naslanjajući se na naglašenu riječ. Zbog toga ne mogu stajati samostalno ili na prvome mjestu u rečenici.“ (Udier 2021: 46) Enklitike su nenaglašeni oblici prezenta pomoćnoga glagola *biti* i *htjeti*, aorista glagola *biti*, oblici povratne zamjenice, nenaglašene lične zamjenice u genitivu, dativu i akuzativu i vezničko-upitna čestica *li* (Alerić i Gazdić-Alerić 2013: 340).

Barić i suradnici u *Hrvatskoj gramatici* objašnjavaju povezanost fonološke i sintaktičke razine pri uporabi enklitika i rečničnog poretka:

„Iako je red riječi u rečenicama hrvatskoga knjiženog jezika relativno slobodan, ipak ima pravila koja su obvezatna (zbog ritmičko-intonacijskih razloga) za sve vrste rečenica bio u njima red riječi stilski obilježen ili neobilježen. To su pravila o automatskom namještanju nenaglasnica (klitika): zanaglasnica (enklitika) i prednaglasnica (proklitika), tj, riječi bez vlastita naglaska“ (Barić i sur. 2005: 595).

Primjeri odstupanja od norme pri pisanju enklitika u rečenici:

- *Mariellinu sestru je htjela posvojiti obitelj iz Hrvatske, a brata obitelj iz Slovenije, no oni su još u sirotištu.* (24 SATA, petak, 9. lipnja 2023., broj 6444, godina XVII: 7)

U ovom primjeru enklitiku je moguće je pisati na drugom ili na četvrtom mjestu u rečenici prema normativnim preporukama, dakle: *Mariellinu je sestru htjela... / Mariellinu sestru htjela je...*

- *U četvrtak u noći pijani vozač Golfa naletio na 17-godišnjaka* (Večernji list, 9. lipnja 2023. godine, godina 64, br. 21296: 7)

U ovom je primjeru vidljiv izostanak enklitike, odnosno prezenta pomoćnoga glagola *biti*. Ovaj je primjer zapravo novinski naslov za koji su karakteristične ovakve konstrukcije s izuzimanjem enklitika, dakle rečenica bi trebala glasiti: *U četvrtak u noći pijani je vozač Golfa naletio na 17-godišnjaka.*

- *Papa dobro, u bolnici će ostati tjedan dana* (Večernji list, 9. lipnja 2023. godine, godina 64, br. 21296: 8)

Izostanak pomoćnoga glagola *biti* u prvom dijelu rečenice ujedno je i izostanak iz predikata te rečenice. S obzirom na to da je riječ o imenskom predikatu, pomoćni je glagol obvezatan dio rečenice. Rečenica bi trebala sadržavati glagol *biti* u dijelu predikata: *Papa je dobro, u bolnici će ostati tjedan dana.*

- *Također se često zaboravlja da je Crna Gora već nekoliko godina punopravna članica NATO-a.* (Večernji list, 12. lipnja 2023., godina 64, br. 21299: 9)

Položaj enklitike ovisi prije svega o tome koja se riječ nalazi ispred nje jer se „naslanja“ na nju. U ovom se primjeru ispred enklitike nalazi se rečenični prilog (prema *Institutovu pravopisu* riječ je o rečeničnom prilogu), pa je enklitiku *se* potrebno premjestiti. Rečenica bi trebala glasiti: *Također, često se zaboravlja da je Crna Gora već nekoliko godina punopravna članica NATO-a.*

Položaj (mjesto) enklitike u rečenici nije problem koji se javlja samo u novinarsko-publicističkom stilu hrvatskoga standardnog jezika, nego je to

problem koji je prisutan u svakodnevicima. U metodičkim priručnicima pisanje se enklitika izdvaja kao jedno od teže savladivih gradiva iz kurikula Hrvatskoga jezika. Upravo je zato ovo odstupanje od sintaktičke norme pronašlo svoje mjesto u ovom radu. Primjera koji pokazuju odstupanje od sintaktičke norme pri pisanju enklitika bilo je mnoštvo, no kako je u ovom radu naglasak bio na odstupanjima od norme pri pisanju prijedloga, odlučili smo samo ponuditi kratak pregled mogućih odstupanja pri pisanju enklitika uz pripadajuća normativna pravila i savjete.

6. Sintaktička uloga veznika

Veznici (kao i prijedlozi) nemaju samostalnu rečeničnu ulogu, no detekcijom veznika u nezavisnosloženim rečenicama prepoznajemo o kojoj je surečenici riječ. Veznici složenih rečenica nazivaju se konjukturima i subjunkturima. Razlika između veznika nezavisnosloženih i zavisnosloženih rečenica je u tome što su subjunktori (veznici zavisnosloženih rečenica) sastavni dio zavisnih surečenica, a konjunktori (veznici nezavisnosloženih rečenica) nisu dio surečenica (Silić i Pranjković 2007: 320). Silić i Pranjković također ističu da se veznici ovih dviju vrsta složenih rečenica razlikuju i po sastavu i po značenju (Silić i Pranjković 2007: 320).

U ovom će se radu prikazati sintaktička uloga veznika: *bez da (a da), budući da i jer, da bi (a, a, ali, i), mada (iako, premda), pošto, ukoliko i ako*, ali i pleonastičke vezničke strukture (*zato jer, stoga jer, zbog toga jer*).

Belaj i Tanacković Faletar u *Kognitivnoj gramatici hrvatskoga jezika* objašnjavaju ulogu veznika u rečenicama (na sintaktičkoj razini) te ih dijele na konjunktore i subjunktore (Belaj i Tanacković Faletar 2020: 15). Također, spominju i problematiku nepouzdanosti formalnih kriterija, odnosno morfosintaktičkih sredstava zbog kojih se granica između koordinacije u subordinacije ponekad izgubi (Belaj i Tanacković Faletar 2020: 171). Ključna se uloga veznika ogleda u tomu što se oni smatraju formalnim kriterijem prema kojem se određuju vrste surečenica (klauza) (Belaj i Tanacković Faletar 2020: 178).

„Iz pregleda gramatičkih određenja veznika moguće je zaključiti da je riječ o skupini jezičnih jedinica koje se kolebaju, odnosno opiru jednoznačnomu određenju. Iako se iz svih gramatičkih odrednica prepoznaje svijest naših gramatičara o kolebljivoj naravi malih riječi, gramatički opisi i određenja ovisili su o tome što je pojedini autor smatrao važnijim: oblik, značenje ili funkciju“ (Gligorić 2013: 133).

Uzevši u obzir važnost ovih jezičnih jedinica, nije bilo moguće ne uključiti ih u prikaz odstupanja od sintaktičke norme u publicističkom diskursu, no u ovom dijelu rada naglasak je na uporabi veznika i vezničkih skupina, a manje na teorijskoj podlozi i svim mogućim pojavnostima u rečenicama. Dakle, riječ je ponajprije o (kratkim) prikazu nekih od odstupanja pri pisanju veznika s obzirom na to da je u radu glavni cilj bio prikazati što više primjera neodgovarajuće uporabe prijedloga.

6.1. Veznici *budući da i jer*

„*Budući da i jer* uzročni su veznici. Razlikuju se prema mjestu koje u hrvatskome standardnom jeziku zauzimaju u zavisnosloženoj uzročnoj rečenici. Složeni veznik *budući da* upotrebljava se kad je zavisna surečenica ispred glavne, a veznik *jer* kad je zavisna surečenica iza glavne“ (<http://jezicni-savjetnik.hr/?page=15>, pristupano 30. lipnja 2023.).

Veznik *budući da* ima uzročno značenje i pri njegovu pisanju mora se voditi računa o tomu da nije zamjenjivim veznikom *pošto*, da se pri njegovoj uporabi ne može izostaviti da i kada se piše na početku rečenice da se ta surečenica odvaja zarezom (Alerić i Gazdić-Alerić 2013: 305-306). Radoslav Katičić navodi da se uz priloge *zato, dakle i stoga* u glavnu surečenicu uvrštava veznički izraz *budući da*, ali da se on nakon toga zadržava u rečenici, a prilozi *zato, dakle i stoga* ne (Katičić 2002: 273). Dakle, važno je voditi računa o mjestu veznika *budući da i jer* u rečenici te o pisanju zareza kada se ti veznici nađu u rečenici. Mišljenje koje se često zna ponuditi kao argument u usmenoj komunikaciji i raspravljanju o pogreškama je da se veznik *budući da* umeće u sredinu rečenice kako bi rečenica zvučala/izgledala učenije, dotjeranije ili višega stila, no naglašavamo kako je norma ujednačena i gotovo svi savjetnici, kao i gramatike, slažu se s tim da se veznik *budući da* rabi na početku rečenice.

Primjeri neodgovarajuće sintaktičke uporabe veznika *budući da i jer*:

- *Znala sam da neće biti lako budući da sam osoba s tjelesnim invaliditetom.* (Večernji list, 12. lipnja 2023., godina 64, br. 21299: 6)
U ovom bismo primjeru veznik *budući da* trebali zamijeniti veznikom *jer* s obzirom na njegov položaj u rečenici.
- *Pozicije su sada izjednačene budući da zakon ograničava moć velikih tehnoloških tvrtki i omogućuje čak i najmanjim medijskim tvrtkama da naplate objavu sadržaja, dodao je ministar.*

(<https://www.24sata.hr/tech/meta-kanadani-vise-nece-moci-pratiti-medijske-sadrzaje-na-facebooku-i-instagramu-918448>, pristupano 30. lipnja 2023.)

U ovom bismo primjeru trebali koristiti veznik *jer*, a ako bismo željeli ostaviti veznik *budući da* trebali bismo rečenicu napisati obrnutim poretkom i odvojiti zarezom.

- *Pokušavajući to argumentirati, Peskov je rekao da je cilj postignut budući da Ukrajina sada koristi manje vlastite opreme.*

(<https://www.index.hr/vijesti/clanak/rusija-tvrdi-da-je-postigla-jedan-od-glavnih-ciljeva-s-pocetka-invazije/2472656.aspx>, pristupano 30. lipnja 2023.)

U ovom bismo primjeru slijedeći pravilo o značenju uzročnosti svakako trebali upotrijebiti veznik *jer*.

- *Da su ulice u staroj gradskoj jezgri pune ne čudi budući da živa u termometru (ili pixselli na mobitelima) pokazuje 21 stupanj.*

(<https://www.sibenik.in/sibenik/produzeni-vikend-napunio-grad-na-stekatima-su-domaci-na-ulicama-turisti!/171878.html>, pristupano 30. lipnja 2023)

Ponudit ćemo dvije moguće inačice ove rečenice u kojima će veznici *budući da* i *jer* biti korišteni u skladu s jezičnom normom. Jedna se odnosi na to da bismo umjesto veznika *budući da* trebali koristiti veznik *jer*, a druga da bi se rečenica trebala preinačiti kako bismo mogli zadržati veznik *budući da*, pa bi ona glasila: *Budući da živa u termometru (ili pixelli na mobitelima) pokazuje 21 stupanj, ne čudi da su ulice u staroj gradskoj jezgri pune.*

- *Jedan tamošnji mediji, TRT Spor sa sigurnošću ističe da je Dinamo već prodao Petkovića Trabzonspor za tri milijuna eura, no tu informaciju definitivno treba uzeti s rezervom budući da je isti medij naglasio kako je Dominik Livaković sve dogovorio s Fenerbahçeom, što na kraju nije bio*

slučaj. (<https://www.vecernji.hr/sport/turci-pisu-da-je-dinamo-prodao-petkovica-a-ranije-su-isto-tvrdili-za-livakovica-1690254>, pristupano 30. lipnja 2023.)

S obzirom na višestrukost ove rečenice u ovom bismo primjeru predložili uporabu veznika *jer* umjesto veznika *budući da*.

Promatrajući dihotomiju izraza i sadržaja, možemo reći da je jako zanimljiv primjer ovoga veznika s obzirom na to da postoje dva izraza za jedan sadržaj (imaju isto značenje), a da njihova uporaba ovisi o mjestu u rečenici, odnosno poretku surečenica.

6.2. Veznik *mada* (*iako*, *premda*)

Katičić navodi da je veznik *mada* dopusni veznik (Katičić 2002: 321), a *Jezični savjetnik Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* da taj veznik nikako ne treba upotrebljavati kao dopusni veznik (jer ne pripada formalnoj komunikaciji), a isto se navodi i u *Jezičnom savjetniku Coca-Cole HBC Hrvatska*. S druge strane, Silić i Pranjković veznik *mada* navode uz veznike *iako* i *premda* kao veznike uzročnodopusnih rečenica.

Primjeri neodgovarajuće uporabe veznika *mada*:

- *Jelu lako nađu prigovore, mada u napadajima gladi koji su za njih tipični mogu pojesti sve što im dođe pod ruku.* (<https://www.24sata.hr/lifestyle/gastro-slasti-lavu-meso-biku-cokolada-strijelcima-lazanje-366325/galerija-325663>, pristupano 30. lipnja 2023.)
- *Narasila ruska pošiljka plina Njemačkoj mada je Lukašenko prijetio obustavom dostave* (<https://www.index.hr/vijesti/clanak/narasila-ruska-posiljka-plina-njemackoj-mada-je-lukasenko-prijetio-obustavom-dostave/2318661.aspx>, pristupano 30. lipnja 2023.)
- *Mada izložba nije organizirana prateći kronološki tijek ona posjetitelju daje uvid u razvoj nekoliko vrsta oružja.* (<https://www.sibenik.in/kultura/dalmatinska-raskosna-sablja-sudanska-kaskara-revolveri-jatagani-u-muzeju-pogledajte-odlicnu-izlozbu-oruzja/137596.html>, pristupano 30. lipnja 2023.)
- *Tko bi od njih i ovoga puta mogao završiti na HDZ-ovim listama još uvijek nije definirano, no jasno je kako svi partneri tu nisu u istom položaju, mada se, isključimo li manjine, po broju ruku u Saboru ne razlikuju previše.* (<https://www.vecernji.hr/vijesti/dio-manjih-partnera-mogao-bi-završiti-na-hdz-ovim-listama-no-hsls-razmislja-i-o-samostalnom-nastupu-1687173>, pristupano 30. lipnja 2023.)

Slijedeći savjete hrvatskih jezikoslovaca u jezičnim priručnicima o pisanju veznika *mada*, u svakom od ovih primjera veznik *mada* trebali bismo zamijeniti veznicima *iako* ili *premda*. S obzirom na to da je veznik *mada* veoma čest u razgovornom stilu i da govornici često ne osjećaju da taj veznik ne pripada pisanom stilu, možda bi bilo dobro razmisliti o tome da se taj veznik sustavno ne bi trebao uklanjati iz pisanoga jezika. U novinarsko-publicističkom stilu zaista je puno primjera u kojima se pojavljuje veznik *mada* i jedino s čim bismo mogli usporediti njegovu pojavnost u toj mjeri su prijedlozi *kroz* i *zbog*, odnosno njihova pogrešna uporaba u pisanom i govorenom jeziku.

6.3. Veznik *pošto*

Veznikom *pošto* izražava se *temporalna kontaktnost* (Belaj i Tanacković Faletar 2020: 201). No, bez obzira na to često se veznik *pošto* upotrebljava u značenju veznika *jer*, odnosno u uzročnom značenju.

„Unatoč višedesetljetnim nastojanjima radikalnijih preskriptivista i lektora oko zabrane upotrebe veznika *pošto* u uzročnome značenju on se tome odupire. Štoviše, vrlo je frekventan u razgovornome jeziku te ga stoga smatramo sastavnim dijelom hrvatskoga uzročnovezničkoga sustava“ (Belaj i Tanacković Faletar 2020: 229).

Jezični savjetnik Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje propisuje uporabu veznika *pošto* izričito kao vremenskog veznika u zavisnosloženoj rečenici te nikako ne preporučuju uporabu veznika koji će izraziti uzročnost (Blagus Bartolec 2016: 116).

Primjeri neodgovarajuće uporabe veznika *pošto* u rečenicama:

- *Uz bjelouške, obitelji Grašić iz naselja Kučilovina u Sesvetama dolaze i poskoci. Nisu paničarili, a pošto ga nisu mogli sami premjestiti na sigurno u šumu, pomogao im je hvatač Azila Dumovec* (<https://www.24sata.hr/news/vole-ih-zmije-pred-kucu-nam-je-dosao-vec-drugi-poskok-919694>, pristupano 30. lipnja 2023.)

Prema preporuci *Jezičnoga savjetnika* u ovoj bismo rečenici trebali upotrijebiti drugi veznik i preoblikovati rečenicu, primjerice: *Nisu paničarili, a pomogao im je hvatač Azila Dumovec jer ga nisu mogli sami premjestiti na sigurno u šumu.* Međutim, u ovom bismo primjeru veznik *pošto* mogli protumačiti u značenju 'nakon što', pa ga samim time i zadržati u rečenici.

- *Zlatevu je konferencija u Zadru bila posljednja javna aktivnost pošto krajem lipnja 2023. završava njegov mandat u Hrvatskoj, a tada će preuzeti mjesto posebnog savjetnika u Glavnoj upravi za zapošljavanje u Europskoj komisiji u Bruxellesu. (<https://www.index.hr/vijesti/clanak/sef-predstavnistva-europske-komisije-clanstvo-hrvatske-predstavlja-prekretnicu/2474618.aspx>, pristupano 30. lipnja 2023.)*

Veznik *pošto* u ovom bismo primjeru mogli zadržati kada bismo ga promatrali kao uzročni veznik, no prema preporukama aktualnih jezičnih savjetnika trebali bismo ga zamijeniti veznikom *jer*.

- *Ali pošto je Neptun vrlo aktivan pod ovim mladim Mjesecom, mogli bismo vidjeti kako se osjećaji sumnje i nelagode uvlače u ono što bi inače moglo biti jasan i razjašnjavajući put naprijed. (<https://www.sibenik.in/zanimljivosti/mladi-mjesec-za-vikend-u-blizancima-evo-kako-ce-utjecati-na-sve-znakove/174053.html>, pristupano 30. lipnja 2023.)*

U ovom je primjeru zanimljivo to što rečenica započinje dvama veznicima (*ali* i *pošto*), pa bismo svakako trebali reducirati jedan od ovih dvaju veznika. S obzirom na to da je u središtu razmatranja veznik *pošto*, preporučili bismo da se u ovom primjeru on zamijeni veznikom *budući da* (s naglaskom na taj veznik, a ne na veznik *jer jer* se nalazi na početku rečenice).

- *Pošto je do incidenta došlo za vrijeme sastanka obožavatelja glasnih, brzih automobila, brojni su u trenutku nesreće, pa i nakon, snimali, te su svoje uratke podijelili na društvenim mrežama. (<https://www.vecernji.hr/vijesti/policija-ispitala-i-pustila-suvozacu-iz-mercedesa-navodno-tvrдио-da-ne-poznaje-vozacu-1688533>, pristupano 30. lipnja 2023.)*

Pomalo ironičnim pristupom razmišljanju o ovoj rečenici mogli bismo pristupiti s aspekta temporalnosti. *Pošto* je vremenski veznik koji izražava

da se radnja zavisne surečenice odvija prije radnje glavne rečenice, a u rečenici se uvodi u kontekstu paralelne/usporedne temporalnosti. I u ovom bismo primjeru preporučili uporabu veznika *budući da*.

„Takvom je vezniku praktično besmisleno priječiti da znači uzrok jer on u mnogim slučajevima naprosto ne može ne značiti uzrok po općelogičkom načelu *post hoc ergo propter hoc*“ (Pranjkočić 2001: 112). Dakle, jedan od naših najvećih jezikoslovaca pronalazi razloge za izuzeće ovog odstupanja od norme pri pisanju veznika *pošto* i navodi da nikako nije nemoguće koristiti ga u uzročnom značenju. Iako se u ovim primjerima daje prednost savjetnicima kako bi se postigla ujednačenost rješenja, Pranjkočićeva napomena nikako se ne bi trebala zanemariti s obzirom na to koliko je veznik *pošto* ustaljen u razgovornome stilu u uzročnom značenju.

6.4. Veznik *ukoliko*

O pisanju veznika *ukoliko* prije se savjetovalo tako da je pravilo glasilo, parafraziramo, ovako: Ako se u rečenici koristi veznik *ukoliko*, tada on mora ići u paru s veznikom *utoliko*. No, danas je normativna preporuka nešto drugačija. Naime, i *Jezični savjetnik Coca-Cole HBC Hrvatska* i *Jezični savjetnik Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* propisuju da je umjesto veznika *ukoliko* bolje upotrijebiti veznik *ako*. Jedina razlika je u tome što prvi spomenuti savjetnik preporučuje tu uporabu u administrativnom stilu, a drugi u hrvatskom standardnom jeziku općenito. Prema *Gramatici hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta* veznik *ukoliko* se svrstava u subjunktore, odnosno veznike zavisnosloženih rečenica. Veznik *ukoliko* navodi se kao veznik uvjetnih, odnosno kondicionalnih rečenica i to prvenstveno stvarnih (realnih) uvjetnih rečenica u kojima se uporaba veznika *ukoliko* objašnjava kao značajka administrativnoga stila hrvatskoga jezika (Silić i Pranjković 2007: 347-348).

Primjeri neodgovarajuće uporabe veznika *ukoliko* u rečenicama novinarsko-publicističkog stila:

- *Ukoliko ste u potrazi za točno određenim proizvodima, najbolje je započeti pretragu po kategoriji te tako otkriti najatraktivniju trenutnu ponudu.* (<https://www.24sata.hr/promo-sadrzaj/usteda-do-60-na-svaku-online-kupovinu-evo-kako-naci-top-popuste-918391>, pristupano 30. lipnja 2023.)
- *Ukoliko korisnici ostanu uporni u korištenju blokatora, YouTube bi im mogao onemogućiti gledanje videa.* (<https://www.index.hr/magazin/clanak/youtube-prijeti-blokadom-gledanja-sadrzaja-korisnicima-koji-koriste-blokatore-oglasa/2476238.aspx>, pristupano 2. srpnja 2023.)

- *Ukoliko* dođe do razvoda i razdjeljivanja imovine, uz pomoć bračnog ugovora se smanjuje potreba za sudskim procesima za podjelu imovine. (<https://www.sibenik.in/zanimljivosti/predbracni-ugovor-u-hrvatskoj-postoji-li-uopce-i-sto-se-njime-tocno-definira/173726.html>, pristupano 1. srpnja 2023.)
- *Ukoliko* u određenom razdoblju ne skupe određeni broj negativnih bodova onda bi mogli steći uvjete za stalnu dozvolu (<https://www.vecernji.hr/vijesti/mladim-vozacima-privremena-dozvola-stalnu-bi-mogli-dobiti-ovisno-o-negativnim-bodovima-1689605>, pristupano 30. lipnja 2023.)

Smatrano je da nije potrebno objašnjavati svaki od navedenih primjera s obzirom na to da su jezični savjetnici veoma jasni oko uporabe veznika *ukoliko* (uz iznimku gramatika koje ga spominju kao veznik administrativnog stila), pa valja još jednom napomenuti da se preporuča zamjena veznika *ukoliko* veznikom *ako* u hrvatskom standardnom jeziku, baš kao što bismo trebali napraviti i u svim odabranim primjerima. Nisu pronađeni primjeri preporuka za pisanje veznika *ukoliko* u paru s veznikom *utoliko*, pa ni to ne bismo trebali prihvatiti kao normu (iako pretpostavljamo da taj normativni zahtjev nikada nije zaživio i u našem korpusu nismo pronašli potvrdu takve uporabe).

6.5. Veznici *zato jer, stoga jer, zbog toga jer*

Navedeni su veznici, odnosno vezničke skupine, pleonazmi (strukture u kojima dva leksema imaju isto značenje). Pleonazmi nisu poželjni u jeziku zbog jezične ekonomičnosti, a također su i normativni problem. Veznička je skupina *zato jer* pleonazam jer su *zato* i *jer* dva veznika, a značenje im je gotovo jednako. To potvrđuje i *Jezični savjetnik* Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje te navodi da bi se u primjerima s vezničkim skupinama *zato jer* trebao koristiti samo veznik *jer* (Blagus Bartolec 2016: 159). „Najobičniji i stilski najmanje obilježen jest veznik *jer*, koji ima općeuzročno značenje. Upotrebljava se u običnome redosljedu rečenica, tj. onda kad zavisna surečenica dolazi iza osnovne...“ (Silić i Pranjković 2007: 342). Preporuka je ista i za druge dvije pleonastičke vezničke strukture.

Primjeri odstupanja od norme u pisanju vezničkih pleonazama *zato jer, stoga jer* i *zbog toga jer*:

- *I repera P. Diddyja su zaposlenici smjestili na ovu listu i to zato jer nije nijednom nije dao napojnicu dok je boravio u hotelu.* (<https://www.vecernji.hr/showbiz/osoblje-luksuznih-hotela-otkrilo-kakvi-su-gosti-poznati-i-slavni-bio-je-totalni-kreten-1686694>, pristupano 30. lipnja)

U navedenom primjeru pleonastički veznik *zato jer* mogli bismo zamijeniti veznikom *jer*, iako prema *Gramatici hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta* postoji mogućnost zamjene toga pleonazma proizvedenim veznicima *zato što, stoga što ili slično* (Silić i Pranjković 2007: 342), no valja imati na umu da je ovaj komentar preuzet implicitno i da nigdje eksplicitno tako nije preporučeno.

- *Takvo tumačenje je pogrešno i to stoga jer se u spisima nalaze ovjerene preslike presuda DR Konga uz prijevod tih presuda i u tim izvornim odlukama suda DR Konga su navedena imena i prezimena bioloških*

roditelja te se ove isprave nalaze kako u sudskom spisu tako i na drugim mjestima kao što su Centri za socijalnu skrb i evidencije MUP-a. (<https://www.index.hr/vijesti/clanak/vrhovni-sud-napao-jutarnji-list-zbog-teksta-o-posvajanjima-iz-konga/2473066.aspx>, pristupano 30. lipnja)

Veznički pleonazam *stoga jer* u ovom bismo primjeru trebali zamijeniti veznikom *jer* prema normativnim preporukama.

- Ona kaže da je to zbog toga jer ih one čine lakšima za nošenje kada su pune odjeće. (<https://www.24sata.hr/lifestyle/znete-li-zbog-cega-sve-kosare-za-prljavo-rublje-imaju-rupice-mnogi-ne-znaju-pravi-razlog-915422>, pristupano 30. lipnja 2023.)

Veznički pleonazam *zbog toga* preporuča se zamijeniti veznikom *jer*.

Analizom odabranoga korpusa nije pronađeno puno primjera neodgovarajuće, odnosno pleonastičke uporabe ovih vezničkih skupina. Najčešća je bila neodgovarajuća uporaba vezničkoga pleonazma *zato jer* u tekstovima novinarsko-publicističkoga stila, a valjalo bi provjeriti učestalost odstupanja od norme i u govorenom jeziku, primjerice u radioemisijama.

7. Sročnost

„Sročnost je slaganje riječi s drugom riječju u rečenici prema rodu, broju, licu i padežu“ (Frančić i sur. 2005: 184). Drugi naziv za sročnost je kongruencija i označava gramatičku vezu među tagmemima, odnosno podudaranje glavnog i zavisnog tagmema koji čine sintagmem (Silić i Pranjković 2007: 262). S obzirom na prethodno navedenu definiciju sročnosti možemo zaključiti da, kada je riječ o sročnosti, u rečenici promatramo odnos među riječima prema njihovim gramatičkim kategorijama. Najčešće pogreške odnose se na slaganje subjekta i predikata (sintaktička razina), a ističemo odnos brojeva i brojevnih imenica s predikatom (ugrubo možemo reći glagolom za lakše razumijevanje, konkretnije brojem glagola). Sročnost i pogreške u sročnosti još su jedan dokaz neodvojivosti morfologije i sintakse kao dviju jezičnih razina jer jezik ne funkcionira ako ne poštujemo sva pravila i načela.

Primjeri odstupanja od norme u sročnosti:

- *Drugog prosinca sletjeli su u Ndolu s još tri para **koja** su išla po djecu, a upoznali su se u zračnoj luci u Beču.* (24 SATA petak, 9. lipnja 2023., broj 6444, godina XVII: 7)
U ovom bi se primjeru veznik *koja* trebao slagati s riječju *para* i glasiti *koji*. Trebali bismo izmijeniti i glagol, odnosno predikat *su išla* u *su išli*.
- *Po dolasku u Ndolu, **otišli su**, priča nam, svaki par u svoj apartman.* (24 SATA petak, 9. lipnja 2023., broj 6444, godina XVII: 7)
Ova bi rečenica trebala/mogla glasiti: *Po dolasku u Ndolu otišao je, priča nam, svaki par u svoj apartman.*
- *Naime, njihove su obitelji **plaćali** za svu hranu i **pronašli** ljude koji su im istu dostavljali u zatvor.* (24 SATA petak, 9. lipnja 2023., broj 6444, godina XVII: 7)

Imenica *obitelj*, odnosno subjekt u rečenici trebao bi se slagati s predikatom, pa bi rečenica trebala glasiti: *Naime, njihove su obitelji plaćale za svu hranu i pronašle ljude koji su im istu dostavljali u zatvor.*

- *Četvero od osmero ozlijeđenih su u kritičnom stanju u bolnici.* (24 SATA petak, 9. lipnja 2023., broj 6444, godina XVII: 13)

Brojevena imenica *četvero* imenica je srednjega roda te bi se s predikatom trebala slagati u jednini, pa se preporuča: *Od osmero ozlijeđenih četvero je u bolnici u kritičnom stanju.*

- *Čuli smo se i s **Let 3**, oni razumiju situaciju, nismo im ponudili novi datum.* (24 SATA petak, 9. lipnja 2023., broj 6444, godina XVII: 15)

U ovom primjeru izostala je deklinacija riječi (imenice) *let*, pa bismo trebali deklinirati tu imenicu tako da glasi: *Čuli smo se i s Letom 3.* Još je jedan problematičan jezikoslovni primjer u ovoj rečenici, a odnosi se na sljedeće pitanje. S obzirom na to da je naziv ovog glazbenog sastava *Let 3* i da je taj naziv u jednini, trebamo li pisati *oni razumiju situaciju* ili *on razumije situaciju*. Preporuka (prema pravilima o sročnosti u hrvatskom standardnog jeziku) je da pišemo jedinu, no u ovom bismo slučaju mogli zaobići to pravilo jer je sa semantičke strane gledano opravdano pisati o njima s obzirom na to da je riječ o sastavu. No, dužni smo upozoriti na ovakve situacije u jeziku za koji nam se svakodnevno pojavljuje sve više primjera 'živosti' našega jezika.

- *Naime, u područje Gornje Sige, tzv. **Liberland**, naša policija ne dopušta pristup.* (Večernji list, 12. lipnja 2023., godina 64, br. 21299: 11)

U ovom primjeru nadodana informacija u umetnutoj rečenici odnosi se na imenicu *područje* te bi se prema tome rečenica trebala pisati ovako: *Naime, u područje Gornje Sige, tzv. Liberlanda, naša policija ne dopušta pristup.*

- *Iznos je ostvaren putem⁷ dva natječaja temeljem kojih se dodjeljuju spomenuta sredstva.* (Večernji list, 12. lipnja 2023., godina 64, br. 21299: 28)

Sintaktičko odstupanje od norme ogleđa se u izostanku deklinacije broja *dva*, a rečenica bi mogla glasiti: *Iznos je ostvaren dvama natječajima kojima se dodjeljuju spomenuta sredstva.*

- *Bjelovarčane uskoro čeka prava zabavna poslastica, a prema najavama organizatora riječ je o četiri uzbudljiva dana bogatog glazbenog, gastronomskog, dječjeg i kulturnog programa.* (Večernji list, 12. lipnja, godina 64, br. 21299: 29)

Rečenica bi trebala glasiti: *Bjelovarčane uskoro čeka prava zabavna poslastica, a prema najavama organizatora riječ je o četirima uzbudljivim danima bogatima glazbenim, gastronomskim, dječjim i kulturnim programima.*

- *Logističko-distributivni centar gradi se na površini veličine tri nogometna igrališta.* (Večernji list, 12. lipnja 2023., godina 64, br. 21299: 31)

Prema pravilima o deklinaciji (sklonidbi) brojeva, rečenica bi trebala glasiti: *Logističko-distributivni centar gradi se na površini veličine triju nogometnih igrališta.*

Najčešće odstupanje norme odnosi se na slaganje subjekta s predikatom, a možemo zaključiti da se u novinarsko-publicističkom stilu često odstupa pri uporabi sročnosti brojeva i brojevnih imenica. Iako sročnost jest gramatička veza koja se promatra na sintaktičkoj razini, neizostavna su morfološka znanja za razumijevanje sročnosti, ali sročnost je povezana i sa semantikom. Za prikazana odstupanja vjerujemo da su prisutna i u govorenom jeziku.

⁷ Vidjeti poglavlje **Prijedlog putem**.

8. Zaključak

„Tradicionalno razumijevanje gramatike temelji se na opisu zasebnih jedinica koje tvore jezični sustav i koje se prema određenim apstraktnim pravilima spajaju u veće jezične cjeline i na taj način tvore strukture koje nam omogućuju komunikaciju i prenošenje obavijesti. Tim je pristupom gramatika odvojen sustav jezičnoga znanja koji se razlikuje od ostalih aspekata našega jezičnog znanja, a svodi se na usvajanje pravila i obrazaca“ (Martinčević 2017: 317).

Upravo se ovom mišlju završava ovaj rad koji je ponudio samo prikaz sintaktičkih pogrešaka u publicističkom diskursu (s naglaskom na novinarsko-publicistički stil). Sve bi ove pogreške valjalo detaljnije teorijski objasniti, a pogotovo s aspekta kognitivne gramatike koja nudi dublji pregled pozadinskih uzroka ovih pogrešaka, a možda uspije otkriti i način kojim bismo ih spriječili.

Kada je riječ o sintaktičkoj razini, Pranjković navodi: „normativci i savjetodavci u tom su području uglavnom previše gorljivi, a premalo vode računa o tome da je riječ o razini na kojoj jezik stvarno funkcionira, na kojoj su jezična sredstva u korelaciji s konkretnim (kon)situacijama, a u takvu se stvarnom funkcioniranju jezika iskorištavaju, bar u nekim tipovima uporabe, sva sredstva koja autoru teksta odnosno sudioniku komunikacije stoje na raspolaganju“ (Pranjković 2001: 105).

Analiza korpusa pokazala je primjere odstupanja od norme na sintaktičkoj razini, a konkretno je riječ o odstupanjima pri pisanju frekventnih prijedloga, veznika, sročnosti i enklitika u rečenicama novinarsko-publicističkog stila. Svi su primjeri veoma česti u jeziku i moguće ih je svakodnevno pronaći u tekstovima novinarsko-publicističkog diskursa, no važnije od toga na kojem ih

mjestu pronaći je pitanje zašto se one uopće događaju. Nažalost, nismo dali odgovor na to pitanje, već smo prikazali primjere tih pojava u novinarsko-publicističkom stilu. Cilj je bio prikazati primjere kojima bismo sljedećim generacijama mogli prikazati jezičnu situaciju koja se iz dana u dan mijenja. Možda ćemo stvoriti i neka nova gramatička pravila s obzirom na iznimno jak i zamjetan utjecaj stranih jezika, konkretno engleskoga jezika koji se prema svojim obilježjima razlikuje od hrvatskoga jezika. Ova je tema samo početak i poticaj na veću i sustavniju korpusnu analizu sličnih primjera te objašnjenja iz stručne literature, a naš je zadatak bio pokušaj prikazivanja odstupanja od sintaktičke norme pri uporabi prijedloga *kroz, putem, preko, radi* i *zbog, s(a), unatoč, usprkos* i *nasuprot* te veznika *da* i *jer, mada (iako, premda), pošto, ukoliko* i vezničkih pleonazama *zato jer, stoga jer* i *zbog toga jer*, uz kratka poglavlja o neodgovarajućoj uporabi enklitika i sročnosti u publicističkom diskursu, odnosno novinarsko-publicističkom stilu hrvatskoga standardnoga jezika.

9. Izvori

24 SATA petak, 9. lipnja 2023., broj 6444, godina XVII

24 SATA. Dostupno na: <https://www.24sata.hr/>

INDEXHR. Dostupno na: <https://www.index.hr/>

ŠibenikIN News Portal. Dostupno na: <https://www.sibenik.in/>

Večernji list 9. lipnja 2023., godine, godina 64, br. 21296

Večernji list 12. lipnja 2023., godina 64, br. 21299

Večernji list. Dostupno na: <https://www.vecernji.hr/>

10. Popis literature

Alerić, M., Gazdić Alerić, T. (2013) Hrvatski u upotrebi: 121 lekcija za bolje ovladavanje hrvatskim jezikom. Profil: Zagreb

Barić, E. i dr. (2003) Hrvatska gramatika. Školska knjiga: Zagreb.

Belaj, B. i Tanacković Faletar, G. (2020) Kognitivna gramatika hrvatskoga jezika: Knjiga treća: Sintaksa složene rečenice. Disput: Zagreb.

Blagus Bartolec, G. i dr. (2016). 555 jezičnih savjeta. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje: Zagreb.

Brabec, I. (1955). 'O pogrešnoj upotrebi prijedloga »kroz«', Jezik, 4(3), str. 90-93. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/64185> (Datum pristupa: 03.07.2023.)

Brabec, I.: O pogrešnoj uporabi prijedloga kroz, Jezik, IV/3, Zagreb, 90 – 93.

Ćužić, T. (2015). 'Sintaktički (i suprasintaktički) aspekti pravopisne norme', Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 41(2), str. 225-261. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/150032> (Datum pristupa: 03.07.2023.)

Frančić, A. i dr. (2005) Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku. Hrvatska sveučilišna naklada: Zagreb.

Gligorić, I. M. (2013). 'Veznici i njihov gramatički položaj', Lahor, 2(16), str. 121-142. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/130037> (Datum pristupa: 03.07.2023.)

Hrvatska enciklopedija. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=56165> (03.07.2023.)

Hudečak, L. i Matković, M. (2011) Jezični priručnik *Coca-Cole* HBC Hrvatska : hrvatski jezik u poslovnoj komunikaciji. *Coca-Cola* HBC Hrvatska: Zagreb.

Hudečak, L. i Mihaljević, M. Hrvatska školska gramatika. Dostupno na: <http://gramatika.hr/uvod/> (03.07.2023.)

Jezični savjetnik Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Dostupno na:
<http://jezicni-savjetnik.hr/> (03.07.2023)

Katičić, R. (2002) Sintaksa hrvatskoga književnoga jezika: Treće, poboljšano izdanje. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i Nakladni zavod Globus: Zagreb.

Martinčević, A. (2017). 'Hrvatska imenska sintagma i sintaksa padeža iz kognitivnogramatičke perspektive', *Jat*, 1(3), str. 314-317. Preuzeto s:
<https://hrcak.srce.hr/193000> (Datum pristupa: 03.07.2023.)

Matas Ivanković, I. (2013). 'Prijedlozi za izražavanje sredstva između norme i upotrebe kroz, pomoću, posredstvom, preko, putem, s pomoću, uz pomoć', *Jezik*, 60(1), str. 10-25. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/133769> (Datum pristupa: 03.07.2023.)

Matas Ivanković, I. (2016). 'Složeni prijedložni spojevi', *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 42(2), str. 543-562. Preuzeto s:
<https://hrcak.srce.hr/177796> (Datum pristupa: 03.07.2023.)

Pranjkočić, I. (1993) Hrvatska skladnja: Rasprave iz sintakse hrvatskoga jezika. Hrvatska sveučilišna naklada: Zagreb.

Pranjkočić, I. (2001) Druga hrvatska skladnja: Sintaktičke rasprave. Hrvatska sveučilišna naklada: Zagreb.

Silić, J. i Pranjkočić, I. (2007) Gramatika hrvatskoga jezika. Školska knjiga: Zagreb.

Udier, S.L. (2006). 'Položaj glagolskih enklitika u nastavi hrvatskoga kao stranoga jezika za početnike', *Lahor*, 1(1), str. 61- 68. Preuzeto s:
<https://hrcak.srce.hr/10865> (Datum pristupa: 03.07.2023.)

11. Sažetak i ključne riječi

U radu se prikazuju i objašnjavaju odstupanja od sintaktičke norme u tiskanom dnevnom novinama 24 SATA i Večernji list te na internetskim portalima 24 SATA, Večernji list, Indeks i *ŠibenikIN News Portal*. Analizom novinskih tekstova koji su pisani novinarsko-publicističkim stilom pronađena su odstupanja od standardnojezične norme na sintaktičkoj razini pri uporabi prijedloga *kroz, putem, preko, radi i zbog, s(a), unatoč, usprkos i nasuprot* te veznika *budući da i jer, mada (iako, premda), pošto, ukoliko* i vezničkih pleonazama *zato jer, stoga jer i zbog toga jer*. Također, prikazana su odstupanja od sintaktičke norme pri pisanju enklitika i sročnosti. Uz prikaz primjera iz aktualnih dnevnih novina i internetskih portala ponuđene su preporuke za uporabu u skladu sa sintaktičkom normom i objašnjenja iz stručne literature.

Ključne riječi: sintaksa, jezična norma, sintaktičke pogreške, publicistički diskurs, novinarsko-publicistički stil

12. Naslov i ključne riječi

Naslov na engleskom jeziku/*Title of the master thesis:*

Syntactic deviations in publicistic discourse

Ključne riječi na engleskom jeziku/*Key words:*

syntax, linguistic norm, syntactic deviations, publicistic discourse, journalistic style